

Summary

Hunting in the area of Wielkopolska and Pomerania in the early Middle Ages. An archaeozoological study

The dissertation is a synthetic presentation of the topic of wild mammals hunting in the area of Wielkopolska and Pomerania in the early Middle Ages. The analysis included 172 faunal collections from sites of various categories (strongholds, fortified and open settlements). The largest number of data analysed in the thesis comes from the Wielkopolska region, where over 12 thousand bones were recorded. The next largest collections are from Western and Eastern Pomerania, where 6.5 and 4.5 thousand remains were collected respectively. The work covers the time span of the 6th to 13th century, i.e. from the tribal period, through the beginnings of the Piast state, to the feudal fragmentation of Poland.

Archaeozoological data from publications, unpublished data, and material from own research were analyzed. The queries provided zoological (anatomical, species), contextual (archaeological, historical, social), and osteometric information. On their basis, it was possible to undertake a consideration of the importance of individual mammal species from the *animalia superiora* and *animalia minuta* groups in the diet and other spheres of life of the inhabitants of medieval settlements.

The observations made revealed that the ecosystems of the time were characterised by an abundance of species such as deer and roe deer. This was due to natural adaptation characteristics, conditioning these species to inhabit environments with a wide range of an ecological tolerance. The thesis of an increase in the hare population in the later centuries of the early Middle Ages as an effect of anthropogenic environmental impact, i.e. the need to expand forestless areas for agricultural cultivation, was also confirmed. The information collected also supported the statement that in the early Middle Ages a population of the so-called 'field type' roe deer was isolated.

An important part of the work was to bring together a large amount of osteometric data in one place. Based on the analysis of Log Size Index (LSI) and height at withers, it was possible to attempt to track trends in body size of selected species such as deer, roe deer, wild boar, hare and beaver.

Keywords: archaeozoology, Early Middle Ages, hunting, wildlife, anatomy, biometrics

Jan Wiejacki

Streszczenie pracy doktorskiej pt.

Łowiectwo na obszarze Wielkopolski i Pomorza we wczesnym średniowieczu. Studium archeozoologiczne

Praca stanowi syntetyczne ujęcie tematu łowiectwa ssaków dzikich na obszarze Wielkopolski i Pomorza we wczesnym średniowieczu. Analizie poddano 172 zbiory faunistyczne pozyskane na stanowiskach o zróżnicowanej kategorii (grody, osady, podgrodzia). Najwięcej danych pochodzi z Wielkopolski, gdzie zarejestrowano ponad 12 tys. kości. Kolejne pod względem liczebności zbiory stanowią materiały z Pomorza Zachodniego i Pomorza Wschodniego, gdzie pozyskano odpowiednio 6,5 i 4,5 tysiąca szczątków. Periodyzacja źródeł ujętych w pracy obejmuje okres od VI do XIII wieku, czyli od okresu plemiennego, przez początki Państwa Piastowskiego do rozbitcia dzielnicowego.

Przedmiot analiz stanowiły dane archeozoologiczne pochodzące z publikacji źródłowych, dane niepublikowane oraz materiały z badań własnych. Kwerenda dostarczyła informacji zoologicznych (anatomicznych, gatunkowych), kontekstowych (archeologicznych, historycznych, społecznych) i osteometrycznych. Na ich podstawie możliwe było podjęcie rozważań na temat znaczenia poszczególnych gatunków ssaków z grup *animalia superiora* i *animalia minuta* w diecie i w innych sferach życia mieszkańców osiedli średniowiecznych.

W wyniku przeprowadzonych obserwacji stwierdzono, że ówczesne ekosystemy cechowały się obfitością gatunków takich jak jeleni czy sarna. Wynikało to z naturalnych cech przystosowawczych, warunkujących zamieszkiwanie przez te gatunki środowisk o szerokim zakresie tolerancji ekologicznej. Potwierdzona została również teza o wzroście populacji zająca w późniejszych wiekach wczesnego średniowiecza jako efektu antropopresji tj. konieczności poszerzania obszarów bezleśnych pod uprawy rolne. Zebrane informacje pozwoliły również na poparcie stwierdzenia o wyodrębnieniu się we wczesnym średniowieczu populacji tzw. sarny polnej.

Istotną częścią pracy było zebranie w jednym miejscu dużej ilości danych osteometrycznych. Na podstawie analizy logarytmicznych indeksów pomiarów (*Log Size Index*) oraz wysokości w kłębie, możliwe było podjęcie próby prześledzenia trendów w rozmiarach ciała wybranych gatunków, takich jak: jeleni, sarna, dzik, zając i bóbr.

Słowa klucze: archeozoologia, wczesne średniowiecze, łowiectwo, zwierzęta dzikie, anatomia, biometria

Jan Wiejacki